

СОЦІАЛЬНИЙ ФАКТОР ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ІСТОРИЧНИХ СЕРЕДМІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній публікації розглядається питання залучення місцевої громади до ревіталізаційних процесів історичних середмість. Встановлено, що українські середмістя потребують відродження, але це завдання несе в собі не лише виклики, а й безмежні можливості. Визначена і обґрунтована роль та завдання місцевої громади у збереженні культурної спадщини під час ревіталізації середмість історичних міст України.

Ключові слова: *середмістя, історичне місто, ревіталізація, місцева громада.*

Abstracts

This publication examines the issue of involvement of the local community in revitalization processes of historical centers. It has been established that Ukrainian urban centers need revitalization, but this task carries not only challenges, but also limitless opportunities. The role and tasks of the local community in the preservation of cultural heritage during the revitalization of the centers of historical cities of Ukraine are defined and substantiated.

Key words: *downtown, historic city, revitalization, local community.*

Вступ

Середмістя історичних міст, які зберегли унікальний архітектурний спадок та історичний характер, зіткнулися сьогодні з рядом викликів, що загрожують їх збереженню та можливості подальшого розвитку. Зазнавши значних втрат в об'ємно-просторовому вирішенні протягом ХХ століття у наслідок військових дій та некоректного управління, історична забудова українських міст потребує додаткового дослідження та переосмислення, задля пошуку нових ефективних шляхів відродження. Тому задіяння місцевої громади у процес ревіталізації середмість є однією з складових комплексного підходу збереження історичної забудови міст, що визначається як критичне для підтримки сталого розвитку.

Результати дослідження

Основними завданнями щодо пам'яток архітектури та містобудування історичних міст, є завдання збереження, що реалізується засобами реставрації, консервації та ремонту пам'яток. Також середмістя потребують ремонту та оновлення інфраструктури, покращення доступності та умов проживання, розвитку соціально-економічної інфраструктури та популяризації серед містян.

В українській історіографії значна кількість науковців присвятили свої дослідження питанню збереження спадщини історичних міст, досліджуючи та встановлюючи історичні аспекти розвитку середмість, зокрема це М. Бевз [1], В. Вечерський [2], Л. Прибега [3], І. Ігнаткін. Вагомим працею щодо ревіталізації середмість історичних міст є дисертаційна робота О. Рибчинського [4].

Окрім державного регулювання пам'яткоохоронних процесів, активними мають бути також громадські товариства охорони пам'яток, що опікуються збереженням культурної спадщини. Проте, на жаль, місцева громада все ще мало приймає участь в охороні об'єктів культурної спадщини.

Сьогодні, як показує європейська практика, важливе значення у вирішенні пам'яткоохоронних питань посідає активність самих мешканців міста. Включення місцевих громад до ревіталізації спонукає до діяльності знизу і догори [4].

Проаналізувавши вітчизняний та європейський досвід залучення мешканців міста до ревіталізаційних процесів, можна виокремити основні переваги такої стратегії:

1. *Збереження культурного капіталу.* Місцева громада володіє важливими знаннями та зв'язками з культурною спадщиною міста. Її активна участь у збереженні та відновленні історичних пам'яток є ключовою для передачі цінного культурного капіталу майбутнім поколінням [2].

2. *Активна участь у плануванні та розвитку історичних міст.* Місцева громада є необхідною учасницею в процесі розвитку стратегій та планів ревіталізації. Її побажання та погляди є важливими для врахування потреб та амбіцій спільноти у вирішенні конкретних проблем [2].

3. *Залучення фінансування та інвестицій.* Місцева громада може сприяти залученню фінансування та інвестицій для реставраційних проєктів. Впливові спільноти можуть створювати партнерські відносини з бізнесом та організаціями для забезпечення ресурсів [3].

4. *Підтримка місцевого підприємництва та туризму.* Розвиток та підтримка місцевого підприємництва та туристичних ініціатив є суттєвим для сталого розвитку історичних міст. Місцева громада може створювати умови для розвитку культурних подій, ресторанних кварталів та інших привабливих об'єктів.

5. *Сприяння сталому розвитку.* Ревіталізація міст повинна бути спрямована на сталий розвиток. Місцева громада може виступати за впровадження екологічно чистих технологій та розвиток «зелених» зон для підтримки екологічності середмістя.

Відродження середмістя історичного міста потрібно ґрунтувати на якісній комунікації між представниками органів влади, спеціалізованими науково-реставраційними організаціями та громадськістю. На жаль, навіть за умов спільної мети збереження культурної спадщини часто виникають конфлікти. Процеси руйнування середмість історичних міст відбуваються під впливом політичних та соціальних чинників [4].

У зусиллях збереження історичних міст України місцева громада виявляється невід'ємною складовою. Її активна участь у всіх етапах розвитку сприяє створенню унікального та витонченого обличчя середмістя, яке водночас віддзеркалює його минуле та відкриває нові перспективи для майбутнього. Залучення місцевих спільнот - це крок у напрямку сталої, культурно насиченої та соціально активної спільноти, яка гордиться своїм минулим та визначає своє майбутнє.

Висновки

Встановлено, що сьогодні в історичних містах до питань збереження та відтворенні цінної забудови вкрай необхідно залучати місцеву громаду. Завдяки розширенню знань і зміцненню місцевих громад можна покращити умови життя та відродити культурну інфраструктуру центрів міст, що сприятиме сталому розвитку та розвиватиме місцевий туризм.

Загалом, залучення громади створить культурну пропозицію та сприятиме самоідентифікації середмістя. Пропагування збереження культурної спадщини сприятиме виявленню і об'єднанню місцевих активістів, що будуть ініціювати та реалізовувати пам'яткоохоронні проєкти.

Не в останню чергу також є важливим збереження духу міста що можливе лише за таких обставин, коли всі учасники співпрацюють між собою задля здобуття спільної мети.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бевз М. Історичне місто як об'єкт збереження і регенерації // Проблеми теорії і історії архітектури України. Збірник наукових праць. – Одеса: Астропринт, 2007. – Вип. 7. – С. 105-119.
2. Вечерський В. Спадщина містобудування України: Теорія і практика історикомустобудівних пам'ятко-охоронних досліджень населених місць. – К.: НДІТІАМ, 2003. – 560 с.
3. Прибега Л. Охорона та реставрація об'єктів архітектурно-містобудівної спадщини України: методологічний аспект: монографія / Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури; Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. — К.: Мистецтво, 2009. — 304 с.
4. Рибчинський О.В. Формування і ревіталізація середмість історичних міст України : Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора архітектури: 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. Львів, 2017. 438 с.

Щербина Дмитро Ігорович – студент групи БМ-21б, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: scherbinadmitri14@gmail.com

Науковий керівник: **Субін-Кожевнікова Альона Сергіївна** – к. архітектури, старший викладач кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua

Shcherbyna Dmytro – student of the BM-21b group, Faculty of Construction, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: scherbinadmitri14@gmail.com

Supervisor: **Subin-Kozhevnikova Alona** – Ph.D. (Candidate of Architecture), Senior Lecturer of Department of Construction, Municipal Economy and Architecture, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua